

ТЕКСТІВ ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Алла МІЩЕНКО (Кіровоград, Україна)

У статті аналізується якість текстів технічної документації, виокремлюються критерії якісного перекладу та демонструються шляхи його забезпечення. Помилки, екстраговані з текстів технічної документації, подаються у вигляді класифікації, аналізуються їхні причини й пропонуються альтернативні варіанти перекладу, які демонструють способи усунення цих помилок.

Ключові слова: оригінал, переклад, аналіз тексту, якість перекладу, помилки перекладу.

The article deals with the analysis of the technical documents texts quality while highlighting the criteria of the qualified translation as well as the means of its provision. The mistakes extracted from the technical documents texts have been given in a classification followed by the analysis of their reasons. Alternative translation sequences are given, they demonstrate the ways for removing abovementioned mistakes.

Key words: source text, translation, text analysis, translation quality, translation mistakes.

Аналіз перекладу має важливе дидактичне значення, оскільки дозволяє виокремити й класифіковані помилки перекладу дозволяють розуміти ті проблеми, з якими стикається перекладач в процесі роботи, та акцентувати увагу на навчанні тим аспектам перекладу, які лежать в основі якісного перекладу.

Якість перекладу оцінюється з огляду на його лінгвістичну, термінологічну і фахову правильність, а також прагматичну адекватність. Лінгвістична правильність перекладу досягається дотриманням норм правопису, ustalеними для мови перекладу, та адекватним відтворенням семантики і стилістики оригіналу в перекладеному тексті. Термінологічна правильність перекладу забезпечується еквівалентним перекладом та консистентним уживанням фахової лексики, ustalеної в межах фахової галузі і/ або корпорації. Фахова правильність перекладу доповнюється його термінологічною правильністю й орієнтована на створення еквівалентного і/ або адекватного перекладу, конвенціоналізованого як в межах фахової галузі, так і в рамках національної культури та не виключає поверхової і/ або глибинної локалізації тексту. До текстів технічної документації в розвинених країнах висуваються високі стандарти якості. Проте аналіз текстів технічної документації, навіть на продукти всесвітньо відомих компаній Bosch, AEO, Siemens, Braun, Kärcher та ін., дозволяє стверджувати, що якість українського перекладу, на відміну від оригінальних текстів німецькою мовою, не відповідає галузевому стандарту якості DIN EN 15038. Доведемо це на прикладі виокремлених помилок, типологію яких унаочнює їхня класифікація: 1) рівень правопису: орфографічні помилки, пунктуаційні помилки; 2) морфо-синтаксичний рівень: неправильне відмінювання членів речення, граматична неузгодженість слів у реченні; 3) помилки на рівні перекладу лексики: неправильний переклад лексичних одиниць, термінів, русизми в українському перекладі; 4) помилки на рівні перекладу повідомлення та речення: непрямі мовленнєві акти, трансформування функціональної перспективи повідомлення, порушення стилю повідомлення, семантична неузгодженість повідомлення, трансформування модальності повідомлення, додавання інформації, опускання важливої

194

інформації, неправильні граматичні трансформації, нееквівалентний і/ або неадекватний переклад; 5) помилки на рівні перекладу тексту: лінгвістична та стилістична неконсистентність, семантична неузгодженість повідомлень у тексті. Охарактеризуємо окремі помилки, екстраговані з текстів технічної документації, докладніше, проаналізуємо їхні причини й запропонуємо альтернативні варіанти перекладу, які демонструють способи усунення окреслених помилок.

Помилки правопису демонструють різного типу відхилення від правильного написання мовних одиниць та уживання знаків інтерпунктуації в українських перекладах. Серед орфографічних помилок виокремлюються: неправильне написання усталених торгових марок та скорочень (*Kdrcher* замість *Kärcher* [10]), перестановка букв у слові (*Дкео* замість *деко* [20: 19]), помилки у написанні слів разом чи окремо, помилки фонетичної орфографії, які порушують милозвучність української мови через збіг приголосних і/ або голосних (*Ввімкніть* замість *Увімкніть* [27: 9]) та ін.

Пунктуаційні помилки у текстах технічної документації зумовлені, в першу чергу, порушенням правил уживання ком, наприклад:

Цей прилад було перевірено згідно всіх відповідних, актуальних директив СЕ, наприклад щодо електромагнітної сумісності та низьковольтної директиви, та збудовано за новітніми положеннями техніки безпеки [5: 65].

Перший спосіб, який використовується для виявлення спаму – це перевірка властивостей електронних повідомлень [7: 13].

До друкарських помилок відносимо випадки, коли пробіли між окремими словами у реченні відсутні або мають місце помилки уведення символів, наприклад:

За допомогою цієї програми можна висушити до п'яти випраних сорочок і обробити їх парою, щоб після сушіння одразу розмістити в шафу [1: 19].

*Розміри (шхвхг): 60 X 85 X 60 ш/в/г (ініціальне скорочення *шхвхг* уживається для позначення габаритів *широта, висота* й *глибина*) [1: 19].*

Фундаментальна властивість мовних одиниць – їхня сполучуваність у мовленні для формулювання висловлення з огляду на інтенцію мовця та комунікативну ситуацію. Сполучуваність відіграє важливу роль у формулюванні висловлення. З одного боку, закони сполучуваності універсальні. З іншого боку, вони специфічні для кожної мови. Через недотримання специфічних для мови законів сполучуваності мовна норма порушується або змінюються властивості одиниць мови.

Так, граматична сполучуваність скерована на зв'язування слів на рівні лінійної структури для коректної репрезентації їхніх граматичних значень. Тому порушення граматичних зв'язків результує помилками сполучуваності слів на рівні синтаксичної структури. Парадигматична сполучуваність важлива для вибору відповідної лексеми з-поміж можливих альтернативних варіантів лексичної парадигми, а через порушення парадигматичних зв'язків уживаються синоніми, гіпероніми, гіпоніми, когіпоніми та антоніми, які не оптимальні у контексті повідомлення. Епідигматика ґрунтується на образності й асоціативності людського мислення. Тому епідигматична сполучуваність дозволяє поєднувати слова на основі асоціативної метафори. Порушення епідигматичних зв'язків проявляється у неправильному уживанні ЛСВ полісемантів або соціальних варіантів лексичних одиниць. В основі семантичної сполучуваності – суперечливість семантичних компонентів значення слів, з яких будуються словосполучення або речення. Тому порушення правил семантичної сполучуваності проявляється у суперечливості змістовних компонентів повідомлення. Охарактеризуємо помилки усіх типів сполучуваності на прикладах україномовних текстів технічної документації.

Помилки граматичної сполучуваності у перекладі диференціюються на два типи. Помилки першого типу свідчать про неправильне відмінювання членів речення, а другого – про проблеми з узгодженням слів у реченні.

Частотні помилки відмінювання членів речення вказують на проблеми з відмінюванням іменників чоловічого роду у родовому відмінку, які належать до другої відміни. Причина цих помилок у тому, що в родовому відмінку такі іменники можуть набувати відмінкових флексій **-а (-я)** або **-у (-ю)**. Згідно з правилами української мови, закінчення **-а (-я)**

отримують ті іменники, які є номінаціями на позначення конкретних предметів, термінів, географічних назв з наголошеним закінченням, а також назв осіб та істот, наприклад:

Під час транспортування масло із компресору (правильно: з компресора) могло переміститися в систему охолодження [3: 4].

У родовому відмінку однини іменники мають закінчення *-у, -ю*, якщо вони є номінаціями на позначення дій та процесів; країн, регіонів, річок та озер; психічних станів; речовин та матеріалів; слугують позначеннями простору та середовища; абстрактних предметів та сукупностей, наприклад:

Щоб телефон автоматично оновлював час та дату відповідно до поточного часового пояса (правильно: часового поясу), виберіть Авт. оновлен. дати та часу (послуга мережі) [11: 20].

Крім неправильних закінчень у перекладах зустрічаються окремі випадки неправильного чергування голосних і приголосних під час відмінювання іменників чоловічого роду у родовому відмінку, наприклад: *Регулювання та необхідна кількість солі для відповідної установки залежать від ступіні твердості (правильно ступеня твердості) Вашої водопровідної води (дивіться таблицю). [2: 10].* У слові *ступінь* ненаголошена *-і* в закритому складі чергується з *-е* у відкритому складі, тому правильна форма *ступеня*.

В українському перекладі трапляються поодинокі випадки неправильного відмінювання інших частин мови, наприклад: *Перед використанням пристрою прочитайте цю інструкцію з експлуатації і дотримуйтесь неї (правильно: її) [10 : 282].* Проте особовий займенник жіночого роду *вона*, якщо він уживається без прийменників *від* або *до*, у родовому відмінку змінюється на *її*.

Наступний тип помилок свідчить про граматичну неузгодженість слів у реченні. Один із типів неузгодженості демонструє порушення правил керування перехідних дієслів, які позначають дії, спрямовані безпосередньо на певні об'єкти. Згідно з правилами граматики української мови, після перехідних дієслів іменники, на які спрямована дія, виконують синтаксичну функцію прямого додатка і повинні вживатись у формі знахідного відмінка без прийменника:

Не поміщайте ніколи миючого засобу до контейнеру для спеціальної солі [2: 12].

Правильний варіант:

Ніколи не кладіть детергент (миючий засіб) у контейнер для спеціальної солі.

У процесі аналізу виокремлено окремі випадки порушення норм вживання відмінка залежного словосполучення, яке є частиною іншого складного словосполучення, наприклад:

Щоб зарядити телефон або інший сумісний пристрій за допомогою Бездротова зарядна панель Nokia DT-900, не потрібно нервувати, розплутуючи кабелі зарядних пристроїв [14: 2]. У реченні словосполучення *Бездротова зарядна панель Nokia DT-900* ужито в називному відмінку. Проте, згідно з правилами граматики, іменник у називному відмінку виступає у ролі підмета, який експлікує суб'єкти активних речень, об'єкти пасивних конструкцій або іменні частини складеного присудка. Вищезгадане словосполучення виступає в реченні частиною іншого словосполучення й разом з ним використовується для номінування інструмента, який необхідний для заряджання телефона. Це легко довести, поставивши запитання: *За допомогою якого приладу (чого?) можна зарядити мобільний телефон? – За допомогою зарядної панелі Nokia DT-900.* На питання *кого?* або *чого?* відповідає родовий відмінок, тому залежне узгоджене словосполучення *зарядна панель* слід уживати в родовому відмінку:

Правильний варіант:

За допомогою бездротової зарядної панелі Nokia DT-900 Ви можете заряджати мобільний телефон або інший сумісний пристрій без попереднього розплутування кабеля зарядного пристрою.

Подекуди трапляється неузгодженість числівникових словосполучень, наприклад: *Макс. кількість води: 1,0 літри [5: 61].* Проте з числівником *один* іменник потрібно вживати у формі називного відмінка однини, тому правильний варіант: *Макс. кількість води: 1,0 літр.*

У прийменникових словосполученнях помилки узгодження можуть виникати через неправильне уживання прийменників, наприклад:

Основна відмінність хробаків перед вірусами полягає в тому, що хробаки самостійно розмножуються та розповсюджуються за допомогою мережі [7: 43]. Іменник *відмінність*, семантика якого «відсутність схожості між чимось або кимось», вимагає непрямого додатка в орудному відмінку із сполучником *між*, який уживається при означенні предметів, що зіставляються або порівнюються між собою:

Правильний варіант:

Основна відмінність між хробаками та вірусами полягає в тому, що хробаки здатні самостійно розмножуватись та поширюватись.

Контрастивний компонентний аналіз семантичної структури лексичних одиниць німецької та української мови дозволяє стверджувати, що значення лексичних одиниць характеризується відношеннями збігу, перехрещення, включення та лакуарності. Тому в процесі перекладу фахівці мають проблеми з відтворенням значення лексичних одиниць мови оригіналу словам мови-перекладу. Продемонструємо окремі приклади перекладацьких помилок на рівні лексики.

Так, в українських текстах багато випадків неправильного перекладу денотативного значення німецьких лексичних одиниць, які мають повні еквіваленти в українській мові, наприклад:

Das Kochfeld ist an der Unterseite mit einem Gebläse ausgestattet [19: 4].

Варильна панель оздоблена вентилятором, установленим у її нижній частині [18 : 3].

Рекомендований варіант:

Варильна панель оснащена вентилятором, який знаходиться в нижній частині приладу.

Іноді причина неточного перекладу криється у виборі неправильного ЛСВ полісеманта, наприклад:

Bei der Benutzung einer Kaffemaschine sollte das Mahlgut nicht zu fein sein [4: 4].

Якщо Ви користуєтесь кавоваркою, то кава не повинна бути дуже тонко помелена [4: 17].

Рекомендований варіант:

Для кавоварки з фільтром не меліть каву надто дрібно.

Більше проблем виникає з перекладом неповних еквівалентів та лакуарних лексичних одиниць. Тому при перекладі важливо знайти інваріантні мовні засоби, які адекватно відтворюють їхнє значення у мові перекладу. Перекладати неповні еквіваленти та лакуарні слова можливо різними способами, наприклад: транслітерацією, різними способами калькування, описовим перекладом, елімінацією національно-культурної специфіки, гіперо-гіпонімічним перекладом та ін., наприклад:

Kabel nur bis zu der Länge aus dem Kabelstauraum herausziehen, die bis zur Steckdose benötigt wird [4: 4].

Витягуйте стільки шнура із резервуара для шнура, скільки Вам потрібно до ввімкнення пристрою у розетку [4: 17].

Обраний перекладачем варіант перекладу німецького словосполучення *Kabelstauraum* як *резервуар для шнура* не вдалий, оскільки значення слова *резервуар* в українській мові «посудина, вмістилище для зберігання рідини або газу» [<http://sum.in.ua/s/rezervuar>] семантично не узгоджується з лексемою *кабель*. Тому для перекладу німецького слова *Kabelstauraum* рекомендуємо обрати описовий переклад «місце для зберігання кабелю», який є перекладом одного із ЛСВ німецької лексеми *Stauraum* «*Platz, an dem man etwas unterbringen kann*» [6] – «місце, в якому можна щось зберігати».

Рекомендований варіант:

Витягніть кабель із місця для зберігання кабелю на довжину, необхідну для ввімкнення кавомолки, у розетку.

Крім того, в українських перекладах багато русизмів, трапляються російськомовні вкраплення, а також трапляються випадки калькування російських способів формотворення, наприклад:

Молота кава замість *Мелена кава* [4: 17].

В українських текстах є багато випадків неправильного перекладу вузькогалузевих термінів та терміносполучень. Аналіз цих випадків свідчить про те, що перекладачі в процесі

роботи над перекладом нехтують вузькогалузевими словниками та довідковою фаховою літературою і перекладають терміни шляхом семантичного калькування, заміщують усталені еквівалентні термінологічні номінації загальноновживаними або на власний розсуд обирають варіанти перекладу, які не мають нічого спільного із денотативним значенням термінів з оригінальних текстів, наприклад:

Die Bügelsohle wird schnell heiß und benötigt Zeit zum Ankühlen. Bitte diese nicht berühren! [5: 4]

Нижня сторона праски швидко нагрівається і потребує часу для охолодження. Не доторкуватися! [5: 60]

Рекомендований варіант:

Підшва праски швидко нагрівається і потребує часу для охолодження. Не торкайтеся її!

У процесі перекладу важливо адекватно передавати лінгвістичні особливості оригіналу. Проте не менш важливе завдання перекладу – відтворення екстралінгвальних детермінантів, які репрезентують прагматичні фактори: комунікативна ситуація, цільова аудиторія, ілокуція, перлокуція тощо. Таким чином, дотримання мовної специфіки оригіналу у перекладі відступає на задній план, а основне завдання фокусується на забезпеченні відповідності перекладу тому наміру, заради якого він здійснювався, та досягненні означеної автором комунікативної мети. Тому основна мета перекладу – створити текст, який здатний замінити оригінал в процесі міжмовної комунікації. Ця мета детермінується функціями оригінального тексту. Основні функції текстів технічної документації – трансфер знання та інформування користувача щодо коректної експлуатації продукту. Проте ці тексти містять сегменти у формі звертання та наказу, функція яких, – спонукання до дії або певної реакції. Таким чином, інформативні сегменти тексту орієнтовані на репрезентацію й експлікацію змісту та покликані забезпечувати адекватність перекладу на рівні значення. Звертання й директиви орієнтовані на стимулювання, інструктування й реакції та повинні не тільки адекватно передавати зміст повідомлення, але й забезпечувати досягнення прагматичної мети та запланованого ефекту. Це передбачає семантичний підхід до перекладу повідомлення з урахуванням прагматичного контексту.

Щоб навчити споживачів безпечній та коректній експлуатації продукту, в процесі перекладу текстів технічної документації важливо дотримуватись принципів зрозумілості, логічності, ясності, однозначності, простоти й читабельності формулювання. Реалізувати це дозволяють прямі мовленнєві акти й актуальна функціональна перспектива повідомлення, відповідний стиль формулювання, лаконічність, логічна послідовність опису (по)дій, однозначні маркери ілокуції, оптимальна синтаксична структура повідомлення, однозначна експлікація агенса й предиката, коректність та експлікація логіко-семантичних зв'язків між сегментами повідомлення, збереження інформативності й модальності повідомлення, а також консистентність формулювання та термінології на рівні тексту. Продемонструємо наслідки недотримання цих принципів на якість перекладу.

Імперативні форми оригіналу експлікують категоричність, а особовий займенник «*Sie*» не просто створює ілюзію опосередкованого звертання, а й вказує на суб'єкта дії. У перекладі наказові речення подекуди трансформуються в безособово розповідні. Заміна прямих мовленнєвих актів на непрямі (репрезентатив замість директива) змінює модальність повідомлення й усуває агенс. Це фокусує увагу реципієнта на функціях приладів. Проте для користувача важливіше знати *хто* і *що* повинен робити, щоб активізувати функції приладу та скористатись ним. Тому пропонуємо варіант перекладу цього повідомлення, який адекватно відтворює зміст, модальність та прагматичну мету оригіналу:

Greifen Sie auf Ihre POP3- oder IMAP4-E-Mail-Konten zu, um E-Mails zu lesen, zu schreiben oder zu versenden [12 : 16].

Ця функція дозволяє заходити до власних облікових записів електронної пошти POP3 або IMAP4 зі свого телефону, щоб прочитати, створити або надіслати електронні листи [11: 16].

Рекомендований варіант:

Заходьте на облікові записи Вашої електронної пошти POP3 або IMAP4, щоб читати, створювати або надсилати електронні листи.

У процесі перекладу не варто нехтувати правилами актуального членування повідомлення, оскільки адекватне відтворення темо-ремного членування оригіналу дозволяє наголошувати важливі інформативні сегменти повідомлення.

Beachten Sie weiterhin auch die Montageanleitungen für den Geschirrspüler, um den sicheren Betrieb aller Geräte zu gewährleisten [9: 6]

Для забезпечення безпеки роботи усіх приладів необхідно також дотримуватися вимог, зазначених в інструкціях з монтажу посудомийної машини [2: 6].

Рекомендований варіант:

Дотримуйтесь вимог інструкції з монтажу для посудомийної машини, щоб гарантувати безпечно функціонування всіх приладів.

Фокус оригінального повідомлення експлікує передумови безпечної експлуатації приладу. Такою передумовою є дотримання інструкцій з монтажу. Через порушення темо-ремної послідовності у перекладі цей фокус змінюється. Тому рекомендовано варіант перекладу, який дозволяє коректно передати функціональну перспективу повідомлення.

Значна увага в текстах інструкцій з експлуатації концентрується на експлікації технічних характеристик продукту та тих інноваційних доробках, які суттєво покращують якість продукту. Функціональність продукту оптимально описують дієслова, тому на них покладається основне семантичне навантаження, а агент експліцитно вказує на джерело дії чи процесу. Через це не завжди доречно абстрагувати повідомлення шляхом номіналізації стилю його формулювання, наприклад:

Gorenje Waschmaschinen sind mit zahlreichen Sensoren ausgestattet, die den Waschvorgang permanent kontrollieren und optimieren [28: 5].

Пральні машини Gorenje оснащено великою кількістю датчиків для постійного контролю за процесом прання [1: 5].

Рекомендований варіант:

Пральні машини Gorenje оснащені великою кількістю датчиків, які постійно контролюють та оптимізують процес прання.

Вербальний стиль формулювання дозволяє фокусувати увагу на користувачеві, який здійснює ті чи інші дії з продуктом, що певним чином реагує на ці дії. Якщо агент усувається, імплікується зворотний зв'язок між діями користувача та реакцією продукту на його дії. Цього не варто робити, якщо ставиться мета навчити споживача користуватись продуктом, наприклад:

Wenn Sie die Programmwahlscheibe drehen oder die Kamera in einem der einfachen Aufnahmemodi abschalten, werden Funktionen, deren Einstellungen Sie geändert haben, auf die Werkseinstellungen zurückgesetzt [17: 4].

При повертанні диску режимів або вимкненні живлення в режимі простої зйомки настройки функцій повертаються до настроек за умовчанням [16: 4].

Рекомендований варіант:

Якщо Ви прокручуєте диск вибору режимів або вимикаєте камеру в режимі простої зйомки, налаштування функцій, які Ви змінили, повертаються до налаштувань за замовчуванням.

Проте в деяких випадках вербалізація стилю трансформує лаконічність словосполучення у редундантне підрядне речення, що ускладнює синтаксичну структуру повідомлення, наприклад:

Das vollständige Aufladen des Akkus kann bis zu 2 Stunden dauern. [13: 6].

Щоб повністю зарядити акумулятор, може знадобитися 2 години [13: 5].

Рекомендований варіант:

Повне зарядження акумулятора може тривати до 2 годин.

Лаконічність та однозначність висловлення забезпечується також уживанням однозначних маркерів ілокуції, наприклад:

Auch sollte nur so viel Kaffee gemahlen werden, wie gerade benötigt wird [4: 4].

Мелення кави бажано здійснювати лише у кількостях, що можуть бути негайно використані для приготування кави [4: 17].

Рекомендований варіант:

Рекомендується молоти каву у кількості, необхідній для приготування кави.

Лаконічно й економно формулювати повідомлення дозволяє й логічний принцип послідовності опису дій. Це дозволяє опускати службові частини мови, які використовуються для експлікації темпоральних відношень між сегментами повідомлення, наприклад:

- *Drücken Sie leicht auf die Karte. Diese wird nun ausgeworfen.*
- *Die Karte entnehmen [17: 13].*
- *Злегка натисніть карту, після чого вона буде повністю виштовхнена.*
- *Вийміть карту [16: 13].*

Рекомендований варіант:

- *Злегка натисніть на карту. Вона виштовхнеться.*
- *Вийміть карту.*

Крім того, компресувати повідомлення можливо, відмовляючись від плеоназмів, компонентами яких виступають слова з еквівалентним або частково еквівалентним значенням, наприклад:

Den Programmstart können Sie vor Programmbeginn verzögern [26: 14].

Ви можете відкласти на пізніше час початку програми [Siemens. 25: 15].

Рекомендований варіант:

Ви можете відстрочити початок роботи програми.

Зрозумілість повідомлення обернено пропорційна його довжині. Тому важливо формулювати повідомлення за принципом: одна теза – одне речення. Це дозволяє спрощувати синтаксичну структуру повідомлення й убезпечувати її від переобтяження дієприкметниковими зворотами, поширеними узгодженими означеннями, вставними конструкціями та підрядними реченнями. Якщо ж в оригіналі є надто довгі та складні речення, в процесі перекладу їх бажано розбивати на кілька простіших, наприклад:

Ein gefahrloser Betrieb ist nur dann möglich, wenn der Unterdruck im Aufstellraum der Feuerstätte 4 Pa (0,04 mbar) nicht überschreitet. Dies kann erreicht werden, wenn durch nicht verschließbare Öffnungen, z.B. in Türen, Fenstern, in Verbindung mit einem Zuluft- / Abluftmuerkasten oder durch andere technische Maßnahmen, die zur Verbrennung benötigte Luft nachströmen kann [22: 3]

Для безпечної експлуатації низький тиск в приміщенні, де установлена топка, не повинен переходити за межу 4 Па (0,04 мбар). Це забезпечується достатнім припливом необхідного для згоряння палива повітря, поступаючого через отвори, що не закриваються, напр., в дверях, вікнах, разом із стінним коробом припливно-витяжної вентиляції, або ж за допомогою застосування інших технічних заходів [21: 3].

Рекомендований варіант:

Безпечна експлуатація можлива виключно за умови, якщо тиск у приміщенні, у якому знаходиться джерело опалювання, не нижчий, ніж 4 Па (0,04 мбар). Це досягається, якщо у приміщення є доступ повітря, наприклад, через двері, вікна. Вони разом з вентиляційними каналами в стінах або іншими технічними можливостями можуть забезпечити доступ необхідного для горіння повітря.

У деяких випадках на якість перекладу впливає дистанціювання сегментів складного підмета або присудка, наприклад:

Vor inbetriebnahme prüfen, ob die Netzspannung mit der Spannungsangabe auf der Unterseite des Gerätes übereinstimmt [4: 4].

Перед початком роботи перевірте, чи напруга співпадає в мережі з величиною, надрукованою на верхній частині пристрою [4: 17].

Перекладене речення містить як логічну, так і фахову помилку, оскільки *напруга співпадає не в мережі з параметрами напруги, вказаними на нижній частині корпусу, а напруга в мережі співпадає з цими параметрами*. Тому пропонуємо оптимізований варіант перекладу.

Рекомендований варіант:

Перед початком роботи *перевірте, чи відповідає напруга в мережі параметрам напруги, вказаним на нижній частині корпусу.*

Для формулювання якісного тексту не менш важливо чітко експлікувати логіко-семантичні зв'язки між компонентами повідомлення, наприклад:

Die SIM-Karte und die Kontakte darauf können durch Kratzer oder Verbiegen leicht beschädigt werden [12: 9].

SIM-картка та її контакти можуть легко подрятитися або зігнутися [11: 9].

У цьому реченні *SIM-картка* та *контакти* не є однорідними членами речення, а відношення між ними характеризуються причинно-наслідковим типом зв'язку, оскільки контакти на *SIM-картці* можна втратити в результаті її пошкодження. На рівні поверхневої структури це можна виразити різними способами. Тому пропонуємо альтернативний варіант перекладу:

SIM-картка може легко пошкодитись через подрятини або її згинання. Це може призвести до втрати контактів, які на ній зберігаються.

У деяких випадках в одному реченні допущено кілька помилок різного типу, наприклад:

In diesem Waschprogramm bewegt sich die Waschtrommel häufiger als in anderen Programmen und die Wäsche wird bei erhöhtem Wasserniveau mit einer Temperatur von maximal 30 Grad sanft gepflegt [Waschpflege mit System: 4].

Прання білизни відбувається при температурі не вище 30°C завдяки налаштованому ритму обробки в барабані та більшій кількості води [Високоєфективний догляд за білизною: 4].

Основне повідомлення оригіналу, що якісно прати білизну можна навіть при температурі до 30°C, а дозволяють це робити барабан, який обертається швидше, ніж на інших програмах, та більша кількість води, яка використовується під час прання. У перекладі опускається важлива інформація: *На цій програмі та делікатне прання* й неправильно перекладені окремі сегменти: *завдяки налаштованому ритму обробки в барабані* замість *барабан обертається швидше, ніж на інших програмах* (нім. *bewegt sich die Waschtrommel häufiger als in anderen Programmen*) Через це зміст перекладу викривлений, текст повідомлення – алогічний, а фахова інформація – не точна.

Рекомендований варіант:

На цій програмі прання барабан обертається швидше, ніж на інших програмах, а завдяки більшій кількості води відбувається делікатне прання навіть при температурі до 30 °C.

Якість продукту визначається безпечністю та тривалістю його експлуатації. Ці фактори певною мірою детермінуються його правильною інсталяцією або монтажем, правильною експлуатацією та належними умовами зберігання. Поради, дозволи, рекомендації та заборони формулюються й інтенсифікуються мовними засобами вираження модальності. Тому у перекладах важливо точно відтворити модальність оригіналу. Проте це правило не завжди витримується, наприклад:

Nur ein von uns geschulter Kundendienst-Techniker darf Reparaturen durchführen [24: 4].

Ремонтні роботи може виконувати тільки підготований нами технік сервісної служби [23: 4].

Рекомендований варіант:

Тільки навченому нами техніку сервісної служби дозволяється проводити ремонтні роботи.

Іноді перекладач додає інформацію, якої немає в оригіналі. Якщо таке доповнення не несе інформативної цінності та новизни, воно лише ускладнює синтаксичну структуру повідомлення, погіршує його зрозумілість і подовжує швидкість читання, розуміння й інтерпретації повідомлення, наприклад:

Der Messelöffel fasst ca. 6,5 g Kaffepulver. Dies ist die Menge, die in der Regel für 1 Tasse Kaffee oder Espresso benötigt wird [4: 4].

Вимірвальна ложка, наповнена меленою кавою, розрахована приблизно на 6,5 грам, що є кількістю, достатньою для приготування 1 чашки кави або кави геспресо [4: 17].

Рекомендований варіант:

Мірна ложка вміщує 6,5 г кави. Цієї кількості достатньою для приготування 1 чашки кави або кави еспресо.

У деяких випадках така ініціатива перекладача негативно позначається на правдивості фахової інформації, наприклад:

Kurzmitteilungen werden beim Hinzufügen von Dateien automatisch in Multimedia Mitteilungen umgewandelt [12: 15].

Ваш телефон автоматично перетворює текстове повідомлення на мультимедійне одразу після прикріплення файлу [11: 15].

Проте телефон є лише інструментом і не виконує жодних дій. Всі функції забезпечуються програмним забезпеченням. Тому рішення перекладача додати агенс *Ваш телефон* вважаємо неправильним.

Рекомендований варіант:

Текстове повідомлення автоматично перетворюється на мультимедійне одразу після прикріплення файлу.

Опускання інформативно важливої інформації не тільки порушує принципи точності й релевантності перекладу, обов'язкові для перекладу текстів технічної документації, але й може змінювати перспективу та зміст повідомлення, наприклад:

Für verschiedene Update-Konfigurationen können benutzerdefinierte Update-Profil erstellt werden, die für bestimmte Update-Tasks verwendet werden [8: 27].

Для різних конфігурацій оновлення можна створювати визначені користувачем профілі, щоб застосувати їх до конкретного завдання [7: 26].

У перекладі опущено важливі уточнення *профілі оновлення*, а не будь-які інші профілі (нім. *Update-Profil*), а також те, що ці профілі можна застосовувати *для вирішення певних задач під час завантаження оновлень* (нім. *für bestimmte Update-Tasks verwenden*).

Рекомендований варіант:

Для різних конфігурацій оновлення можна створювати визначені користувачем профілі оновлення та застосовувати їх для вирішення певних задач під час завантаження оновлень.

Окремі сегменти повідомлення калькують синтаксичну структуру німецького речення. В першу чергу, йдеться про додавання дієслова-зв'язки або граматичного підмета. Через двочленність німецького речення вони обов'язкові для німецького речення. Проте їхнє калькування українською мовою робить переклад неавтентичним та незвичним для україномовної аудиторії. Аналогічний ефект виникає, якщо в українському варіанті зберігається поширене узгоджене означення або дієприкметниковий зворот, які краще трансформувати в підрядні означальні речення. Продемонструємо це на прикладах:

Obwohl es keine Grenze für die mögliche Anzahl der drahtlosen Blitzgeräte gibt, sollten in jeder Gruppe nicht mehr als drei Blitzgeräte sein, um eine Blitzfehlfunktion aufgrund einer gegenseitigen Störung zu vermeiden [17: 79].

Хоча кількість використовуваних безпроводних спалахів є необмеженою, рекомендовано, щоб у кожній групі було не більше трьох спалахів. Це дає змогу запобігти неправильній роботі спалахів унаслідок взаємної використання [16: 79].

Рекомендований варіант:

Хоча кількість безпроводних спалахів, які можуть використовуватись, не обмежена, не рекомендується застосовувати більше трьох спалахів для однієї камери, щоб запобігти збоям функціонування спалахів через їхнє конфліктування [4: 17].

Подекуди калькований переклад німецької пасивної конструкції українською мовою надає повідомленню відтінків штучності та неавтентичності. У таких випадках рекомендуємо трансформувати пасивний стан оригіналу в активний:

Der Mahlgutbehälter und der Deckel können in der Spülmaschine gereinigt werden [4: 4].

Кришка, резервуар для меленої кави та кришка можуть бути очищені в машині для миття посуду [4: 17].

Рекомендований варіант:

Контейнер для кави й кришку можна мити у посудомийній машині.

Мовне оформлення перекладу повинно відповідати правилам мови перекладу. Лише у такий спосіб користувач отримає інформаційне повідомлення у звичній для нього формі. Це дозволяє перекладачеві порушувати «вірність оригіналу» і відхилятися від форми та змісту оригіналу, щоб досягти адекватності формулювання мовою перекладу. Продемонструємо окремі випадки порушення скопосу:

*Wenden Sie sich vor **Wiederinbetriebnahme des Gerätes** an den zuständigen Kärcher Kundendienst* [10: 7].

Зверніться, будь ласка, до відділу відновлення роботи пристрою в відповідній службі обслуговування клієнтів компанії **Kärcher** [10: 283]

Рекомендований варіант:

Щоб відремонтувати пристрій, зверніться у сервісну службу **Kärcher**.

*Beseitigung von Gerüchen und Falten aus **Kleidungsstücken**: **Bedampfen** Sie das hängende Kleidungsstück aus einer Entfernung von 10-20 cm* [10: 11].

Усунення запахів та зборок з **предметів одягу**: **випаруйте** предмет одягу, що висить, з відстані 10-20 см [10: 287].

Рекомендований варіант:

Усунення запахів та зборок з **одягу**: **повісьте** одяг на плічку та **обробіть** його **паром** з відстані 10-20 см

Лексична консистентність технічної документації для глобального ринку є важливою складовою її якості, оскільки консистентні формулювання гарантують однозначність інтерпретації та зрозумілість змістовних сегментів тексту, оптимізують процес читання й ментального опрацювання тексту для реципієнтів, які не належать до експертів галузі, а є лише споживачами високотехнологічних продуктів сучасності, а тому синоніми можуть інтерпретуватись ними як різні слова, наприклад:

Ємність для кави, **резервуар** для кави [4: 17].

Рекомендований варіант:

Контейнер для кави.

Стилістична консистентність дозволяє карбувати корпоративну мову та культуру, що дає можливість споживачам швидко вчитись правильно експлуатувати продукт. Крім того, стилістична консистентність технічної документації для глобального ринку є важливою складовою її якості, оскільки неконсистентні формулювання уповільнюють процес читання, розуміння й інтерпретації тексту для споживачів високотехнологічних продуктів сучасності, наприклад:

Ultra weiß <... >

Ultra schwarz <... > [28: 9].

UltraWHITE: <... >

PerfectBlack: <... > [1: 9].

Рекомендований варіант:

Ultra weiß <... >

Ultra schwarz <... >

Когерентність тексту може порушуватись через опускання дейктичних та форичних засобів зв'язування тексту, наприклад:

*Die Bügelsohle wird schnell heiß und benötigt Zeit zum Ankühlen. Bitte **diese nicht berühren!*** [5: 4]

*Нижня сторона праски швидко нагрівається і потребує часу для охолодження. **Не доторкуватися!*** [5: 60]

У перекладі важливо відтворити вказаний займенник **diese** у другому реченні, що в оригіналі виконує анадейктичну функція вказування та заміщення фрагмента першого речення **Bügelsohle (нідошва праски)**, якої не можна торкатись. Це важливо для однозначної інтерпретації змісту другого речення:

Рекомендований варіант:

*Нідошва праски швидко нагрівається і потребує часу для охолодження. **Не торкайтеся її!***

Як показав аналіз, переклад текстів технічної документації українською мовою, який виконується професійними перекладачами на замовлення всесвітньо відомих корпорацій, не відповідає галузевим стандартам якості перекладу DIN EN 15038, тоді як якість оригінальних текстів німецькою мовою бездоганна. Крім того, до багатьох продуктів, які продаються в Україні, технічна документація українською мовою взагалі відсутня. Це вказує на два важливі фактори. З одного боку, право споживача на доступ до інформації національною мовою реалізується в Україні не належним чином, а якість цієї інформації не контролюється державними органами. З іншого боку, згідно з вимогами сучасної галузі лінгвістичних послуг перекладач повинен перекладати письмовий текст на рідну мову. Тому низька якість перекладу свідчить про неналежну підготовку перекладачів науково-технічної літератури в Україні, що потребує суттєвого корегування навчальних планів та покращення якості підготовки перекладачів в Україні. Орієнтирами для модернізації освіти в галузі перекладу в Україні можуть слугувати навчальні плани для підготовки перекладачів та технічних редакторів у ФРН, оскільки якість освітніх стандартів у Німеччині не підлягає сумніву, а німецькі дипломи визнаються у всіх країнах світу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Високоєфективний догляд за білизною: нове покоління пральних і сушильних машин [Електронний ресурс]. – Gorenje, 2012. – 30 с. – Режим доступу : <http://www.gorenje.ua>
2. Посудомийна машина SMS58L12EU: Gebrauchsanleitung [Електронний ресурс]. – Robert Bosch Hausgeräte GmbH : München. – 42 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
3. Холодильна шафа KSV36VW30: Gebrauchsanleitung [Електронний ресурс]. – Robert Bosch Hausgeräte GmbH : München. – 20 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
4. Braun CafeSelect. KMM 30. Type 3045 D/GB/F/NL/S/FIN/GR/RUS/UA. – Printed in Spain. – 25 S.
5. Dampfbügel-Station DBS 5573. D/NL/F/E/P/L/GB/PL/H/RUS/UA. – Kempen : Elektro-technische Vertriebsges. mbH. – 71 S.
6. Duden : das große Wörterbuch der deutschen Sprache in 10 Bänden. Aktualisierte Online-Ausgabe [Electronic resource]. – Mannheim: Bibliograph. Inst. & F.A. Brockhaus, 2004. – Access mode : aus der Universitätsbibliothek ; u. Suchbegriff : Mannheim und Münzinger-Archiv.
7. ESET Smart Security 4 : посібник користувача [Електронний ресурс]. – Eset, 2009. – 47 с.
8. ESET Smart Security 4 : Benutzerhandbuch [Електронний ресурс]. – Eset, 2010. – 50 с.
9. Geschirrspüler SMS58L12EU: Gebrauchsanleitung [Електронний ресурс]. – Robert Bosch Hausgeräte GmbH : München. – 42 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
10. Kärchen SC 1402 : Bedienungsanleitung [Електронний ресурс]. – 294 S.
11. Nokia 2323 classic : посібник користувача [Електронний ресурс]. – Nokia, 2009. – 36 с. – Режим доступу : <http://nds1.nokia.com>
12. Nokia Bluetooth Headset BH-217 : Bedienungsanleitung [Електронний ресурс]. – Nokia, 2010. – 18 S. – Режим доступу : <http://nds1.nokia.com>
13. Nokia 2323 classic : Bedienungsanleitung [Електронний ресурс]. – Nokia, 2009. – 36 S. – Режим доступу : <http://nds1.nokia.com>
14. Nokia Wireless Charging Plate DT-900 : Bedienungsanleitung [Електронний ресурс]. – Nokia, 2012. – Ausgabe 1.0. DE. – 8 с. – Режим доступу : <http://download.fds-ncom.nokia.com>
15. Nokia Wireless Charging Plate DT-900 : посібник користувача [Електронний ресурс]. – Nokia, 2012. – Видання 1.0. UA. – 8 с. – Режим доступу : <http://download.fds-ncom.nokia.com/>
16. Olympus. Цифрова камера E-600 : посібник користувача [Електронний ресурс]. – Olympus, 2009. – 63 S.
17. Olympus. Digitalkamera E-600 : Bedienungsanleitung [Електронний ресурс]. – Olympus, 2009. – 55 S.
18. Siemens. Варильна поверхня EH... M : інструкція з використання UA [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : Мюнхен. – 16 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
19. Siemens. Kochfeld EH... M : Gebrauchsanleitung D/NL/FR/IT [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : München. – 56 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
20. Siemens. Вбудована духовна шафа 500.HB75GB.50: інструкція з експлуатації [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : Мюнхен. – 36 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
21. Siemens. Витяжка: інструкція з експлуатації та монтажу [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : Мюнхен. – 12 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
22. Siemens. Dunstabzugshaube: Gebrauchs- und Montageanleitung [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : München. – 12 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
23. Siemens. Електрогриль ET 375MU11E : інструкція з експлуатації UA [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : Мюнхен. – 12 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
24. Siemens. Elektro-Grill ET 375MU11E : Gebrauchsanleitung D/GB/FR/NL/ES/FIN/PT [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : München. – 60 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>
25. Siemens. Прально-сушильна машина : інструкція з експлуатації та встановлення [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : Мюнхен. – 36 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>

26. Siemens. Waschtrockner : Gebrauchs- und Aufstellanleitung [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : München. – 36 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>

27. Siemens. Морозильник GS...N. : інструкція з експлуатації [Електронний ресурс]. – Siemens-Electrogeräte GmbH : Мюнхен. – 25 S. – Режим доступу : <https://portal.bsh-partner.com>

28. Wäschepflegemit System : neue Generation Waschmaschinen und Wäschetrockner [Електронний ресурс]. – Gorenje : München, 2011. – Ausgabe 1.0. DE. – 30 S. – Режим доступу : <http://www.gorenje.de>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Алла Міщенко – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри перекладу та загального мовознавства Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка, докторантка Українського мовно-інформаційного фонду НАН України.

Наукові інтереси: переклад та прикладна лінгвістика.